

חתול תעלול המחיר שבו נמכרו עסקות NFT והפלטפורמה שבה התבצעה המכירה

הציוץ הראשון של מייסד טוויטר ברשת

2.5 מיליון דולר
v.cent.co

גיף של Nyan Cat

590 אלף דולר
Foundation.app

הטבעה של הכדורסלן לברון ג'יימס

208 אלף דולר
NBA Top Shots

האם קניית ציוץ או גיף במיליונים היא עתיד האמנות? הטרנד שאף אחד לא מבין

המסחר בטכנולוגיית NFT, שמאפשרת לסחור בבעלות על נכסים דיגיטליים, התנפח ל-250 מיליון דולר ב-2020 – וצמח בעוד 400% בפברואר לבדו • ג'סי שוורץ, שרכש את תמונת ההטבעה של לברון ג'יימס ב-208 אלף דולר: "המשפחה חושבת שהשתגעתי, אבל אני לא טיפוס של השקעות רגילות"

שבה מוצע למכירה הציוץ של דורסי, נכתב: "למה שאשלם כדי להיות הבעלים של ציוץ?". התשובה: "הבעלות על תוכן דיגיטלי יכולה להיות השקעה פיננסית, אחזקה של הון או מערכת יחסים בין אספן ליוצר. הדבר דומה לבעלות על חתימה או אחזקה בכרטיס בייסבול – ה-NFT הוא החתימה שהופכת את הטוקן לנדר, ייחודי, ולכן בעל ערך".

ה-NFT לא ממש חדשים: כבר לפני כמה שנים החלה קהילת הקריפטו להשתעשע ברעיון. ב-2017 קניתי שני חתולי קריפטו (Cryptokitties), מספר עו"ד יהונתן קלינגר, שמתמך זה בדיני רשת. טיפשי ככל שזה נשמע, מדובר באוטארים שחורים של חתולים, שכל אחד מהם ייחודי בעולם או חלק מסדרה מוגבלת – שאתם ניתן "לזווג" זה עם זה על מנת ליצור אוטארים נוספים. מה עושים עם זה? מה שעושים עם כל פריט אספנות. "שילמתי 1.50 דולר ליחידה, אבל עשיתי את זה כשכר לימוד – רציתי להבין איך הטכנולוגיה עובדת", אומר קלינגר. אגב, שני החתולים של קלינגר הודווגו, ובשעה טובה, היום יש לו שלושה.

כיום, הוא יכול למכור אותם ברווח: המחיר הממוצע של קריפטו טיחחול הוא 65 דולר, אבל חתולי לים נדירים כבר נמכרו תמורת 300 אלף דולר. Dapper Labs, החבר'ה שייסדה את החתולית-עלול הזה ב-2017, היא זו שאחראית לבורסה של סלי ה-NBA, ובקרב כוונתה להתרחב לענפי ספורט נוספים. היא נמצאת כעת בסכב גיוס לפי שווי של 2 מיליארד דולר.

מה קורה פה? האם סוף סוף נמצא יישום מדהים לרשת הבלוקצ'יין? האם ה-NFT היא הטכנולוגיה המושיעה של אמנים בעידן הדיגיטלי? האם קם מול עינינו מודל עסקי חדש? או שמא מדובר בשיגעון לעשירים שיחלף מן העולם במהרה, כמו רכישת בעלות על פיסה מהירה? כדי להבין את הטכנולוגיה שבבסיס ה-NFT צריך להבין המושג טוקן (Token). הבלוקצ'יין מאפשר עסקות מאובטחות ללא גורם מרכזי שמפקח על הפעילות או מנהל אותה; טוקן, או אסימון, הוא יחידת ערך דיגיטלית, שיכור לה לאגור עבור בעליו ערך. ערך הטוקן יכול לעלות או לרדת, ואפשר לסחור בו.

טוקן מסוג NFT הוא יחיד במינו. "כששני אנשים מחזיקים שטר של דולר, שניהם יכולים ללכת לחנות ולקנות עם השטר הזה", אומר איתן כץ, יום בתחום הבלוקצ'יין והקריפטו. "שני הדורים מייצגים את אותו ערך, ויש גם טוקנים שמייצגים את אותו הערך (למשל ביטקוין). אבל מי שמחזיק בטוקן non-fungible בעצם מחזיק בבעלות על נכס או ייצוג של נכס, שהוא ייחודי. אם יצרת תמונה דיגיטלית במחשב, אמנם אפשר לשלוח אותה לעשר רה אנשים, אבל הבעלות היא של מחזיק הטוקן. הטוקן הוא הייצוג היחיד של היצירה הזאת".

המסחר בטוקנים כאלה מתבצע בבורסות NFT שמוכרות טובין דיגיטליים מסוגים שונים – כמו OpenSea, foundation.app, ו-Rarible. ברף "שאלות ותשובות" של פלטפורמת v.cnet,

ד"ר רומי מיקולינסקי
צילום: ינאי טויטר

הטבעה שהיא השקעה
אולם טכנולוגיית NTF אינה רלוונטית לעולם האמנות בלבד. גם להקת קינגס אוף ליאון (Kings of Leon) הודיעה שהיא מעמידה את האלבום הקרוב שלה למכירה באמצעות NFT. כמו כן, בבורסת NBA Top Shots אפשר "לקנות" מהלכי כדורסל היסטוריים ולהיות "הבעלים" שלהם, כמו במקרה ההטבעה של ג'יימס. הרוכש, ג'סי שוורץ, מסר למג'י זין "The Hustle" מעין הסבר לעסקה: "המשפחה שלי חושבת שהשתגעתי, אבל אף פעם לא הייתי טיפוס שמשקיע בדברים מסורתיים". שוורץ, אם כך, רואה ברכישה שלו השקעה.

באתר CryptoSlam, שעוקב אחר מחזורי הפעילות בבורסות NFT המובילות, נמצא כי ב-2020, הענף גדל פי שלושה לעומת השנה הקודמת, ל-250 מיליון דולר בהיקף המסחר, אבל בפברואר 2021 לבדו השוק גדל ב-400% נוספים. הבורסה הפעילה ביותר היא של סרטוני ה-NBA, עם עסקות ב-251 מיליון (אולי אף?) דולר בחודש אחר.

האמנית יונת וקס
צילום: Oriol Miralles

הקובץ. אז מה כן? הרוכש בעסקה יוכל לטעון לבעלות על הקובץ. זה "שלו". לנצח יהיה רשום ברי ימי הבלוקצ'יין מי הבעלים של הקובץ.

המכירה בכריסטי'ס מסמנת (לפי שעה) שיא באימוץ טכנולוגיית NFT, בחודש שעבר נמכר המם האינטרנטי Nyan Cat בכמעט 600 אלף דולר. בתחילת מארס כבר נמכר סרטון וידאו ארט בן עשר שניות של Beeple תמורת 6.6 מיליון דולר, לאחר שנקנה חודשים ספורים קודם לכן ב-67 אלף דולר. בשבוע שעבר הצטיינה רפה להגיגה המוזיקאית גריימס, כשהרוויחה כמעט 6 מיליון דולר לאחר שבמשך 48 שעות העמידה למכירה דימויים וסרטונים שיצרה עם אחיה.

עו"ד יהונתן קלינגר
צילום: גלעד אילוז

או לחלופין להישכח במהרה, כמו טרנדים אחרים שקדמו לה. בינתיים, הבמה שלה. אפשר למצוא את ה-NFT אפילו במוסד בן יותר מ-250 שנה, בית המכירה הפומבית כריסטי'ס. ביום מיוחדת במינה, שבה נמכרה יצירה של האמן הדיגיטלי Beeple בסכום של 13.25 מיליון דולר (נכון לכתובת שורות אלה). צריך לעדכן זוהי המכירה הראשונה בכריסטי'ס שנעשת באמצעות טכנולוגיית NTF.

האם זה מונע שכפול? לא. למעשה, תוכלו להיכנס לאתר כריסטי'ס ולהוריד את כל הקבצים של יצירותיו של Beeple למחשבכם ברגע זה. רכישת הטוקן לא מקנה זכויות יוצרים לבעל

אמיתי זיו וקורין דגני
באחרונה החלו להופיע בתקשורת ידיעות על עסקות משוריות: סרטון קצר של הטבעה מפורסמת של לברון ג'יימס, כך דווח, נמכר ב-208 אלף דולר. מם אינטרנטי ידוע – האנימי מציף Nyan Cat, שבה התול מותיר אחריו שובל בצבעי הקי ש – נמכר בכ-590 אלף דולר. ואם לא די בכך, על הציוץ הראשון בטוויטר, ממקלדתו של מייסד הרשת החברתית, ג'ק דווי, הוגשה הצעת מחיר בסך 2.5 מיליון דולר.

העסקות האלה, שלושתן מה שבועות האחרונים בלבד, מסמנות את רגע הפריצה של טכנולוגיה שבאמצעותה יכולים אנשים לקנות ולסחור בבעלות על נכסים דיגיטליים. זו בעלות שטיבה, המ עורפל מעט, שונה בתכלית מזו של הבעלות המוכרת לנו, על חפצים פיזיים או נדל"ן – אבל היא קורצת לאספנים מן חרש.

לטכנולוגיה המאפשרת אותה קוראים NFT – ראשי תיבות של non-fungible token, ובי תרגום חופשי: טוקנים (יחידות ערך דיגיטלי) שאינם בני החלפה. הטכנולוגיה הזאת, שהיא אחת ההסתעפויות של טכנולוגיית בלוקצ'יין, מאפשרת לאדם להיות הבעלים הבלתי-מעורער של יצירה דיגיטלית – תמונה, סרטון, GIF או קובץ מוזיקה. אף שהטכנולוגיה הזאת כבר בת כמה שנים, בימים אלה היא נהנית מאור הורקורים העולמי, ומבטיחה לשנות את ענף האמנות ואולי גם את ענף ההשקעות –

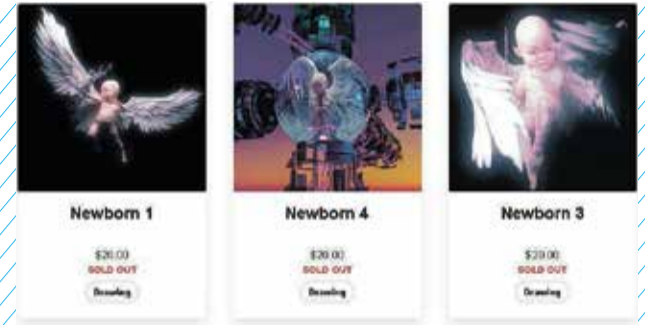
אלבום של להקת Kings of Leon

2 מיליון דולר
YellowHeart

סרטון בן 10 שניות של האמן Beeple

6.6 מיליון דולר
Nifty Gateway

מגוון עבודות דיגיטליות של המוזיקאית גריימס

5.8 מיליון דולר
Nifty Gateway

צילומים: RCA Records/Sony Music Entertainment, מתוך חשבון הטוויטר של NBA Top Shot, v.cent.co/טוויטר; צילומי מסך מתוך האתר: Christie's, niftygateway.com, foundation.app

היא צרכנית כבדה של משאבי מחשוב, וכתוצאה מכך – של חשמל. זה יוצר שתי בעיות. הראשונה היא עמלות: "כדי למי כור את החתולים שלי אני צריך לשלם 50 דולר בעמלות, וככה לגבי כל פעולה, כמו שינוי תמונה חור", מסביר קלינגר. "יש עומס על התשתית, ולכן נוצרה עלות לשימוש בכוח המחשוב. זו בעיה זמנית שכנראה תיפתר בגרסאות הבאות של הרשת".

הבעיה השנייה היא המחיר הסביבתי הכבד. במחקר שפורסם בפלטפורמת הבלוגים "מדיום" על ידי ממו אקטן, אמן דיגיטלי בעצמו, טוען כי "טביעת הרגל הפחמימנית של יצירת NFT אחת שווה לצריכת החשמל של אורח אירופי במשך יותר לחודש, עם פליטת מזהמים ששווה לנהיגה של 1,000 ק"מ או שעי"תים של טיסה".

הדיג'יי 3LAU בהופעה. מכר את אלבומו במיליון דולר בפלטפורמת Origin Protocol צילום: Vanderlind

"יוצרים נדירות באופן מלאכותי"

קלינגר טוען שהיישום הנוכחי של NFT הוא יישום שגוי להוד רמנות שקיימת בטכנולוגיה. "זה קצת כמו ההבדל בין יהלום לזהב", הוא אומר. "הלוטם אינו באמת נדיר, אבל החברות שכורות אותו יוצרות מחסור מלאכותי. זהב הוא נדיר באמת. ב-NFT, יוצרים נדיר רות איפה שאין באמת נדירות" – כלומר ביצירה דיגיטלית. "הייתי מעדיף ש-NFT יישמש למכור כרטיסים להופעה, שהם באמת מוגי בלים, או שהאלבום של קינג אוף ליון יימכר ב-NFT, אבל מי שלא רוכש אותו לא יוכל להאזין לו".

ייתכן שבעוד שנה נסתכל על NFT בתור עוד טרנד חולף בעולם הדיגיטלי שהיה חם לרגע ואז נמוג; אך בהחלט ייתכן שהמודל ישתכלל ויהפוך למו"דל דיגיטלי. גם אם הוא יתפוגג – טרנד ה-NFT מלמד על הפוטנציאל הגלום בטכנולוגיית הבלוקצ'יין, שמשוגעים לדבר מדברים עליו כבר כמה שנים; ושהאנושות עושה עוד צעד לכיוון דיגיטציה של נכסיה התרבותיים. כמו כן, ייתכן שיהנו ממנו אמנים מכל התחומים, שייזכו במודלים עסקיים חדשים, הוגנים ורווחיים יותר.

בעבודות (דיגיטליות), רק שבמי קום קנבס היא משתמשת במסכים, וגובה תשלום חודשי על השירות – שמתחיל ב-10 דולרים ומגיע ל-90 דולר, תלוי במספר המסכים שהלקוח בוחר.

בעוד כחודשיים, מוסר אנדרס, תכרוז החברה על מוצר ה-NFT שלה. לדבריו, "הקורונה כנראה היתה המאיץ של הדיגיטציה של עולם האמנות. על זה נוספה ההתבססות של עולם הקריפטו, וכך נוצר ה-NFT שנותן לגיטימציה לאספנות דיגיטלית".

אמנות בעירובן מוגבל

יש גם ביקורת על ה-NFT. מיקולינסקי טוענת, בנימוס המתבקש, שכרגע האמנות הניסחת ב-NFT היא לא העיריית שבעיריית. "נוצר פה שדה אמינות עם קהלים חדשים, כנראה יותר מוטי טכנולוגיה, שאין בו שומרי סף שיגידו מה הערך של יצירה", היא אומרת. "המשמעות היא שלטוב או לרע, נשברה ההיררכיה המסורתית שיודעת להבחין באמנות טובה. האמנים הבלוטים ביותר כיום ב-NFT הם לא בהכרח בעלי הערך האמנותי או האיכות הגבוהים ביותר". ביקורת שנייה שנשמעת היא על התשתית. תשתית הקריפטו שעליה רץ ה-NFT (אתריום)

גיף במיליון דולר

"מתחילת הדרך השותף שלי ואני אומרים למשקיעים: יבוא היום שבו גיף יימכר במיליון דולר", אומר רוב אנדרס, המייסד והמנכ"ל של הסטארטאפ הישראלי ניו ארט (Nio Art). "כך שא"ל זמנים מרגשים עבורנו, חיכינו לרגע הזה. לנין אמר, 'יש עשורים שבהם כלום לא קורה, ויש שבועות שבהם קורים עשורים'. משקיעים ושותפים שפנינו עליהם לאורך שנים מתקשרים אלינו כעת. רק בשבועיים האחרונים קיבלנו טלפונים ממאה אמנים, כ-20 מהם ישראליים, שאומרים, 'בואו תעזרו לנו עם הדבר החדש הזה'".

ניו ארט הוקמה ב-2014 עם ההבנה שהדיגיטציה משנה את הכל, וענף האמנות, השמרני בדרך כלל, יצטרך גם הוא להשתנות. "אנחנו עם אותה מצגת חמש שנים, והיא אומרת שצריך לספק פלטפורמה אחת לאיך שאנשים חווים וצורכים אמנות, פלטפורמה שמטפלת בצריכה של אמנות וגם ברכישה", אומר אנדרס, "חלק מהאנשים רוצים לאסוף אמנות, וחלק מסתפקים בביקור במוזיאון או בגלריה, אז יהיו כאלו שירצו נגישות לאמנות במודל תשלום חודשי, ויהיו כאלה שירצו NFT". ניו ארט מציעה לשוחררי אמנות לרצף את הבית או המשרד

גיטלי לייטקוין. הוא גם שילם לי בלייטקוין. עבורי זה היה שינוי תפישתי, כי הייתי רגילה לעולם של גלריות, שבו עובר נצח עד שבכלל מסתכלים עלייך ולוקחים את הציוור".

על NFT שמעה וקס תחילה בהקשר של מגיעת זיופים, ובמאי האחרון יצרה קשר עם Nifty Gateway. "העליתי כמה עובי רות ב-NFT, וכולן נמכרו", היא אומרת.

השימוש ב-NFT מאפשר לאמנים להמשיך לקבל תשלום על היצירות גם אחרי שהם מכרו את היצירה, ובכך בעצם יוצר מודל עסקי חדש ומעניין. כך מסביר כי "מה שמעביר את ה-NFT מיד ליד הוא חוזה חכם (שמתוכנת באופן מוטום), ואפשר להגדיר אותו כך שכל פעם שהיצירה תעבור בע"לות, האמן יקבל אחוז מסוים מהערך – כך שאם היצירה מצליחה, האמן נהנה מזה".

וקס מספרת כי היא נהנית מהמודל הזה. "מה שמטורף במודל ה-NFT הוא שלעתיים יש תמלוגים גם במכירה משנית", היא אומרת. "אם הרוכש המקורי מוכר את העבודה שלי לאספן אחר, אני מקבלת 10% מהעסקה. בשבועות האחרונים אני מרוויחה משכורת של כמה חודשים בשבוע רק מהי שוק המשני".

הטוקן הזה הועמד למכירה פרימית באתר OpenSea – אחד האתרים הבלוטים למכירת אמנות דיגיטלית בבלוקצ'יין, ונמכר ב-380 אלף דולר. ב-OpenSea אפשר למצוא אמנות דיגיטלית למכירה. הגיף למכירה רק ב-0.1 אתר (המטבע של רשת אתריום). אלא שבידולרים, המחיר הוא 158 דולר, ומדובר באחת היצירות הזולות ביותר באתר. מלבד אמנות, אפ"ר לרכוש באתר גם כרטיסים דיגיטליים של שחקני כדורגל ואחרים, שטחי קרקע במשה"קים וירטואליים ועוד. באמצעות NFT אפשר גם, למשל, לקנות שם מתחם (דומיין) באינטרנט, בייחוד דומיינים עם הסימות crypto או eth (אתר).

אתרים ידועים כוללים את Nifty Gateway, שבו יצירות דיגיטליות נמכרות במחירים של אלפי דולרים; אתרים שמאפשרים רכישה בכרטיס אשראי רגיל, אבל כדי לשמור את ה-NFT צריך להוריד ארנק קריפטו מתאים.

מודל עסקי חדש

אחת האמניות שכבר נהנות מפריחת ה-NFT היא יונת וקס, יוצרת ישראלית שחיה בספרד. "במקור אני בכלל מצוירת בשמן, אבל מתישהו ב-2017 גיליתי את הבייטקוין, רגע לפני העלייה המטרופופולריות שלו, והרגשתי כאילו נפתלה למאורת הארנב", אומרת וקס.

"התעניינתי באנשים שמיסביב לתחום, שחלקם מגיעים מאיריאולוגיה וחלקם מחמדנות. ואז היה איזשהו מם שרץ סביבי הבייטקוין והחלטתי לעשות על בסיסו ציוור שמן. פירסמתי את הציוור בטוויטר, ובתוך רבע שעה רכש אותו צ'ארלי לי, מדען מחשב ומי שפיתח את המטבע הדיגיטלי".

מייצרים את הנדירות

"ה-NFT קיים כבר יותר משנתיים, אבל הוא מתפוצץ בחצי השנה האחרונה", מסביר רה ד"ר רומי מיקולינסקי, ראש התוכנית לתואר שני בעיצוב תעשייתי בבצלאל. "יש ל-NFT היבט אוטופיסטי, כי נוצר שוק חדש שמאפשר לאמנים לחיות מהעבודות שלהם. הנושא של מקוריות קיים הרבה זמן באמנות – היכולת להיות הבעלים של יחידה אחת שנחשבת מקורית. אם אני צלמת ואני מודפיסה עותק חתום או עשרה הדפסים ממוספרים, אני מייצרת את הנדירות הזאת. ה-NFT מחזיר כביכול את מושג המאסטר לשידה האמנות. ה-NFT הוא בהחלט שוק אמנות חדש, הסכומים נעימים מופרכים יותר ויותר, וזה מושך אנשים עשירים".

בכך אין חידוש גדול, טוענת מיקולינסקי: גם בעבר עשירים היו קונים יצירות יקרות, רק כדי לתרום אותן מאוחר יותר למוזיאון כך שכולם יוכלו ליהנות מהן.

ובכל זאת, השימוש ב-NFT מרחיב את משמעותה של האספנות. ביום חמישי האחרון רכשה חברת הבלוקצ'יין אינג'קטיב פרוטוקול הרפס של האמן בנקי סי ב-95 אלף דולר, שרפה אותו בשידור חי ובמקביל הפכה אותו ל-NFT, כלומר ייצרה לו טוקן ייחודי הרשום בבלוקצ'יין, והעיניקה לו חיי נצח וירטואליים.

צילום: עופר וקנין

יזם הקריפטו איתן כץ: "מה שמעביר את ה-NFT מיד ליד הוא חוזה חכם שאפשר להגדיר אותו כך שכל פעם שהיצירה תעבור בעלות, האמן יקבל אחוז מסוים"